

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godine K 6. — Za Šibenik na godinu donasanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jaka. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Povjerenje i minuli izbori za sabor.

„Narodni List“ pjeva slavlje, jer da su izbori za sabor još jednom dokazali povjerenje naroda u „hrvatsku stranku“.

Da vidimo to povjerenje.

U zadarskom izbornom kotaru o tom povjerenju ne može biti ni govor. Tamo su izabrala dva pravaša iako je mržnja nekih prednika utvare dole sizala, da su bili pravni birači u Talijanama samo da ne izadju pravaši. A to znači mnogo, jer u Zadru nalazi se glavni organ utvare, onda Žemaljski Odbor, vjereskijski zavod i uobičajeno sve, što utvaru drži na životu. Pa ipak tamo ona povjerenje nema.

U šibenskom kotaru stranka prava se tako ojačala, da je u vanjskim občinama imala većinu svojih birača, premda je sama občina Šibenska u rukama pravaškima, a to valjda ne dokaziva povjerenje, koje narod ima u stranku utvare. Što je pak izabran jedan prednik te stranke, to je posljedica poštene rječi, koju su pravaši htjeli uzdržati prema biračima občine Tisens, pa makar i na svoju štetu. Tu ga povjerenje u stranku utvare ni najmanje ne ulazi.

U kotaru sinjskom izasao je takoder jedan prednik stranke utvare, ali mi, koji znamo kako se i za što se to dogodilo, znamo, da nije za to što bi ondašnji narod imao povjerenje u stranku utvare. Ne, i sto puta ne.

U kotaru imotskom o povjerenju naroda u stranku utvare ne može se miti u sru govoriti. Tamo se ona nije ni prikazala.

Ciela donja Dalmacija takoder tega povjerenja nije pokazala. Tå ni pravaši ni Čingrijina skupina tega povjerenja u tu stranku nemaju. I sam Blažkini morao je od tamo seliti u svoj Starigrad.

Kotar hoftara Vukovića valjda bi bio jedini, gdje bi stranka utvare mogla govoriti o povjerenju naroda. Ali tko zna za što je Vuković nošen i izabran, zna takoder, da tomu nije uzrok povjerenje naroda u utvare, nego više umor i nehaštvo naroda.

Kotar vanjskih občina Splita i Trogira je tako neuredjen u pogledu strančkom, da se o povjerenju prama kojoj stranci ne može ni govoriti.

Kotar Hvara, Brača i Visa dokazao je, da je mogao poslati dva pravaša, jer gdje god je bilo izborne borbe, prodrieli su birani birači pravaši, a uzrok što nisu izabrali u većini sastoji u tom, što su se na mesta kao u vanjskim odločnicima grada Hvara susstegli, prem su mogli računati na svoju većinu. Pa ipak uvek sve to stranci utvare moralu su pomoci gospoda demokratska, koja su utvari navestila rat do iztrage.

Ako predjemo na gradove, to utvare ostaje sam Kotar i Starigrad, jer valjda ni „Narodni List“ ne će računati Dubrovnik i Šibenik svojim stranci. Split ne može, jer tu je izasao Dr. V. Mihaljević, najveći izrugivač stranke „hrvatske“. Može li se računati Makarska kao grad, gdje utvare pobrala povjerenje naroda? Ne mislimo da će se „Narodni List“ toliko javno poniziti.

Makarska je po svojem pučanstvu pravaši i ona takova treba do ostane. Nju može zastupati samo pravaš i zastupat će ju, bilo to po volji „Narodnog Lista“ ili ne. Rubogbu, da se pravovaljani birači odbijaju i da c. k. poglavarnstvo imenuje silom zastupnika, Dalmacija više ne će dopuštati. O tom „Narodni List“ može biti više nego uvjeren. A kad je tako, gdje onda ostaje povjerenje naroda u stranku utvare?

Vajida u splitskoj trgovackoj komori, gdje je izabran Borčić, ili u veleporeznim, gdje je još jednom vodrio i oblačio kapetan Niko Duboković?

Kako „Narodni List“ vidi, u ovim izborima ne može biti govor o povjerenju naroda u stranku utvare, jer gdje god je narod stupio u izbore, tu je on da svoje povjerenje samo u jedino stranci prava. I u samom Sinju, jer

tu su svi govorili da su pravaši, napokon i stup stranke utvare gosp. Marović.

Prema tomu stranka prava ne samo da imade, kako „Nar. List“ kaže, šest svojih zastupnika, nego po pravu pravog parlamentarizma ona bi ih imala brojiti dvanaest, a stranka utvare uza sve trgovacke komore i veleporeznice samo dvanaest, odnosno u vanjskim občinama i gradovima samo svec a šest. Stranka utvare dake uza svu moć, s kojom razpolaze, ima samo šest svojih zastupnika iz sreza gradova i vanjskih občina, a to znači ne samo nikakovo nepovjerenje, nego baš razsulo stranke, koja razpolaze političkom vlasti, Žemaljskim Odborom i skoro svim občinam. Tu govoriti o povjerenju naroda nije nijeg obmanjivanje samoga sebe i zavaravanje javnosti.

Kad se ovom doda, da je stranka utvare moralu još užeti u svoju pomoć i „hvalevredno“ podupiranje onih vikača, koji se zovu inače demokrati, onih, koji su do juče navješčivali rat svim pripadnicima utvare, onda se ono narodno pouzdanje, o kojem baja „Narodni List“, pretvara u pravo ruglo.

Nego mi se svemu tome ne čudimo. Utvara je dokazala što je i s kim je. Drugačije nije bilo moguće. Utvara je dokazala da bi i vraju pomoć primila, kad bi znala da će satru stranku prava.

Nu utvara se vara. Ovi izbori su dokazali da stranka prava idje svojim putem i da jača u povjerenju svoga naroda. Stranka prava može izpadom izbora biti posve zadovoljna.

Prijie izbora smo govorili da računamo na malo broj zastupnika, na onoliko koji dostaje da stranka prava može svoju volju nametnuti saboru. Izpadao je u podpunju mjeri potvrdio naše predviđanje, jer broj zastupnika stranke prava je tolik, da se preko njih ne će moći preći, a kad bi se to htjelo, oni će dokazati, da se ne može i ne smije. Oni, kao stranca, predstavljaju većinu u zemlji i sviestni da u pučanstvu imaju svoje uporište, oni će prema tomu i vladati se u saboru.

Najbolji dokaz je da stranka prava narodna, pučka predstavnica i da ona jedina predstavlja većinu naroda u Dalmaciji i prema tome da se i u saboru može i mora poštivati njezina volja, leži u okolnosti što su se sve druge stranke proti njoj borile, a ona je bila sama proti svima. Danas na tu borbu ona može ponosom pogledati, jer se pred nikim nije ponizila i nije jedno nepoštreno sredstvo nije upotreblila.

Protivni stranke prava, prvičenici utvare, na neki način su se rugali, kad smo rekli, da stranka prava u ovim izborima idje za tim, da prebroji svoje redove. Pa eto, mi smo naše redove prebrojili i stranka naša može ponosno na njih pogledati. Vojska stranke prava je mnogobrojna, čelična, uzražna. Ne treba njoj nikakvih saveznika. Izbori su dokazali, da stranci prava ne treba nego uređuju navalu, da dodje i u narodnom predstavništvu do većine, koja će odgovarati u svemu volji i potrebama pučanstva, jer ta većina neće zavistiti od milosti ni vlade ni vladinih stranaka nego će bit izljev narodne snage.

U tom pogledu zadnji izbori su bili na neki način pokušaj uređenja pravaške vojske na konačnu navalu, koja će slediti čim se izborni red promeni. A da je potreba te promjene najbolje dokazivati baš ovi izbori.

Onda će se moći za pravo jedino i govoriti o povjerenju naroda, a do tada možemo se svi utzriti, na to se povjerenje pozivati. Osobito treba da zapame glasila utvare kao n. pr. „Narodni List“, jer mi smo ovo dokazali, da se baš oni na to povjerenje ne mogu pozivati.

Izborne zgode.

Finis coronat opus! Split 31. listopada. Večeras u kasno doba noći svršio je izbor 3 zastupnika iz veleporeznickoga sreza.

„Utvara“ zaključila izvezvi barketu Dru. Mangjeru, da nosi kao kandidata dvorskog savjetnika u m. pl. Tommasea i predsjednika

suda u m. Milića, pripuštaču otočanom po starom običaju, da oni odaberu trećega.

Na otoku Visu i Braču rodoljubi se dojavili zajedno nositi pravaša, dočim je kap. Niko Duboković „radio“ za poznatog vrtkapu Dra. Machida — za njegove zasluge, što je on „radio“ za Tresića i Blažkina.

Namah je mnogo njih protestiralo kod predsjednika „sakramentske“ stranke (ovako Dr. Mihaljević zove sad „Utvaru“) proti ovakovom kandidatu.

Bračani i višani več jučer zamoliše Dra. Nika Marinovića da se on primi kandidaturu, koju zagovoriše i mnogi ugledni birači s kopna.

„Utvara“ ni da čuje o tom, premda su razni birači iste stranke, a na čelu Dr. Mihaljević otvoreno pozdravili ovu kandidaturu vrlog i poštenog člana naše stranke.

Kad je jedan od starih narodnjaka spomenuo ponašanje Macchieldovo protiv biskupa Zaninovića, skoči kapetan Niko i dvorski savj. Petri s receptom; drugi veli, Macchield će pitati proštenje biskupu, a kap. Niko založi rječ, da će se to zbiti; ljudi se smiju, a oni stari narodnjaci — ali ih je mato — ne vjeruju rječi, a jedan, i ako skroz klerikal, veli: „sram narodu, koji bira zastupnika pod takovim obećanjem!“

U noćnoj tmini razprša se ti „svjestni“ birači — mnogi pokunjeni i ponizni od sramote, dočim kapetan Niko, Trumbić i Marović tatu ruke i govore: — „fatta anche questa“, namigujući jedan drugom.

Danas ranim jutrom kupe se sve stranke.

Počinje izborni čin.

Trumbić predsjeda povjerenstvu, a u njeni sjedi „lep“ trogirske načelnik Mikula Madirazzu, rođak vladina povjerenika, koji nadire izbor.

Trumbić drži kratki govor i prepričava red; policijski komesar govori: „ich bin nun entbehrlisch“ i ide smjejuckajući pod dimom obvezno.

Cieli je izbor bio konglomerat prkos i posprnde.

Predsjednik „Utvar“ Dr. Mihaljević bješan je; javno dava pred prijateljima oduška negodovanju i pripovjeda, kako će samo još tri dana stati na čelu ovake „sakramentske“ stranke.

Bilo je mnogo incidenta.

Sve su stranke brojno u grupama poređane. Talijanasi su došli svih (oko trideset), dok Smolaka drži svoju četu i tri Srbu na okupu.

Ne mogu ovdje nanizati sve incidente, ali će spomenuti ovaj, koji najbolje karakteriše, što je sramotna splitski raztrovani ambijent doživio.

Dva težaka stope po sred atrija; varoški su predstavnici veleporeza. Milić im se dobljuje i iz pučkih komplimenata, pita ih za cedulje i oni mu kažu, kako će glasovati za njega i likara Marinovića.

On će im: „falli ste vezet bulletin“; diže im ga i dava drugu cedulicu — jer se „ustmeni“ izbor vršio „cedulicom“. Opazio je jedan birač i odmah predbacio Miliću nepodobnost. Varošani iznenadjeni pitaju i drugi bulletin, te se umirše, kad vidiš opet ime Milića i Dra. Marinovića. Nije prošlo ni četvrt sata, kad eto Milića na istom mjestu, posred glavnim ulazom, da čini istu proceduru.

Nego je se namjerio na skup pravaša, koji Milić prekorše, zahtijevajući od Dra. Marinovića, da zatraži intervenciju redarstva. Milić kao da se iz sna probudio, baca odrešene cedulice i trči za Drom. Marinovićem do pred c. k. namj. savj. Madirazu. Ovdje Marinović traži od vlasti, da zabrani ovake neuređnosti, te Madirazu pozivlje energično na red, a on će na to: „non ero vero“. Tad mu Dr. Marinović otkrije lekciju i dokaže kako se lažno brani i reče mu: „sramite se i kao bivši predsjednik suda i kavez željezne krune“. Nastu bistro obdarovanje; skoči Mihaljević i družina dovedu Milića, koreći ga i tumaći mu zakon o čistoći izbora.

Druži incident nije manje interesantan. Občinski organi donesoše pred izbornu po-

vjerenstvo jednog jednog, onemoglog starca, koji ne može da govoriti od jada i nemoći. Pod utiskom občenitog zgrajanja diže Trumbić iz ruku ovoga živjeka cedulicu, uz sveobči bučni protest. Trumbić hode da čita imena kandidata; diže se opet zaglušiti protest, te se to nipošto ne dopušta. Ovaj žalostni prizor traje više časaka. Napokon starac pokupi iznenadu sve svoje sile i bježi; svi viču „bravo“, a Dr. Smolaka kliče; „pametnji od vas!“ Občeniti smieh ...

Zadnji je incident: Dr. Mihaljević glasuje zadnji četiri puta izabeče! Protestira se uz veliko smijenje, jer je Dr. Mihaljević poznat kao salivžija; on bi htio još — svaki se smije, ali Trumbić gorivi dosta i čini onaj znak prestom, da prestane! Novi burni, smije, jer su se prevarili u brojenju na korist Macchielda za jedan glas u toga Trumbić nije dopustio, „Vici“, da glasuje peti put! Odmah se uspostavlja, da radi toga glasa dolazi s Macchieldom jedan Talijanu u ponovni izbor!

Kasnja je ura; svak umoran, a mnogi i gladni, jer cieli dan, osim jedne kratke pauze, stajahu na poprištu. Svak bježi na zrak, samo se birači „Utvar“, a bilo je veoma starih, penju u foyer, da vičaju.

Iza malo časaka eto ih: ozbiljni kao potročnici, jugavaju svoj zaključak, da se odmah obnovi izbor i da se pošto poto nosi Macchield.

Džie se obči protest, jer bijaše kasno doba, ljudi umorni, neki i bolestni, a mnogi u onom čas razpršeni. I vodje stranaka (osim „utvarske“) formalno traže od povjerenika, da se sutra u jutro počne novim izborom, kako i zakon predviđa, ali on žerira protest izbornom povjerenstvu, dotično većini istoga, koji odlučuje da se odmah bira.

Pravaši se učezu, demokrati i Talijanasi kupe sve sile, da dokažu c. k. vlasti netom ih milistovo pozvala na izbore, da su tu: te ostaju na biraštu. U kasno doba noći svršila je ova tužna komedija!

Uspjeh izbora, kako je bilo utanaceno. Nizke intrige srednji agitatora „Utvar“ — učenile su, da porumene i neki cincari.

Noćas je po kavanjan sve živahnio. Split dobija obični sliku: „svak se smije i ruga“. Prave se obični vicevi; na dnevnom red redu: „Vicin (Mihaljević) najnoviji karneval!“

Vi ćete se stalno osvrnuti na cjełokupne izbore, pa Vam ne duljin više.

Pravaši su novo, gorko izkustvo prokušali, ali im je utjeha, što su danas mnogi odlični ljudi u prijateljskim razgovorima bez razlike stranaka, priznali kako je korektno i pošteno stranka prava sudjelovala izborima.

Ne daleko od mene, na drugom stolu, „Mali“ navješta senzacionalnu konačnu — karnevalnu „Utvar“.

Cirkulira po gradu na njemačkom tekstu poglavarnstvena brzjakva na zadarski presidij: drugi izbor proveden, glasovano kako zapovijedeno i po tom Dr. Macchield biran. Javljenje na Hvar. U gradu uzorni red. Svi politički činovnici na svom mjestu. Izborni povjerenstvo funkcioniralo, baš hvalevredno. Izborni protesti neznačiti.

Milna, 30. listopada. O izboru vanjskih občina Brača, Hvara i Visa pišu novine i pojedinci govore, ili iz zlobe ili iz nepoznavanja, toliko tih neistina da sam primoran u kratko na iste se osvrnuti nebi li prodrila istina u ovom bez temeljito upadanju zlobnika. Netom su dake bili proglašeni u Dalmaciji izbori biranih birača, stupio sam u dopisivanje s gosp. vitezom Dubokovićem, koja pisma ublažujući zato da mišli nužnim iznjeti i u javnost; ali reći ću samo, da svrha i sadržina tog dopisivanja sastojala se u tom, da sam ja kao načelnik ove občine nastojao, da joj budem i pri izboru zastupnika koristan, te sam zagovarao, da se uzmе u obzir ovu občinu, koja po njezinoj važnosti i po pravu zasluživa jednom, da bude iz njezinog krila zastupnik za Brač na pokr. sabor. Odgovor gosp. vit. Dubokovića u tom pogledu bili su sibilističnog sadržaja te ja nisam mogao na

njih računati. Međutim gosp. Janislav Vrsalović došao na 20 tek. mj. k meni taman na jedan sat posle podne pri polazku parobroda za Brač, nudajući meni sa strane stranke prava kandidaturu ili osobi koju ja odredim iz Milne. Istom sam odgovorio, da se ja neprimam niti bi mogao odlučiti bez dogovorit se sa biračima. Nešto slična odgovorila sam i gosp. Bjaževiću i Supetru, koji je došao sa mnom govoriti u ime Dra. Baturića i Dra. Drinovića te mi je takodje ponudio kandidaturu.

Posle toga, t. j. na 21. pr. mj. pisao sam gosp. vit. Dubokoviću, da smo eto već došli u oči izbora, a da jošte nije ništa odlučeno o kandidaturi, da bi bilo potrebito sporazumiti se što prie. Iсти mi je odgovorio da on (Duboković) nemože niti bi se usudio proglašiti kandidate, a da se o tome možemo dogovoriti na Hvaru, da on niti je birani birač, te ako se meni čini bolje, da on dodje tamo, da će dragovoljno doći i po mogućnosti u-dovoljiti mojoj želji?

Na 25. tek. mj. oko 15 i po sati posle podne prispejmo na Hvar, te pri izlazu na parobroda prva osoba koja mi se prikaze bio je gosp. vit. Duboković, koji me pozove da budem u 7 sati u „Kursalon“, gdje i točno prispijem, i tu ostadosmo dogovorni, na 8 sati iste večeri sastati se u obačkoj dvorani.

Kada smo se tu obačili, pred svim sakupljenim, ja opet izmio, da bude milnarann kan-didat na zastupničko mjesto sa strane Brača, navadjujuće uroke tog mog predloga.

Gosp. vit. Duboković onda predloži, da idjemo na glasovanje, na što pristamo. Ali kada opazimo, da nas imade 10 za milnarorskog kandidata, a za bolskog nema nego 8 glasova od brackih biranih birača, zamršće stvar i nekako se izvinuše. Videći da nas na taj način hoće tu izigrati izjavio sam: „da ćemo se mi u znak prosvjeda radi silovitog namećanja uz-tegnuti od sutrašnjeg glasovanja, ili ako nam se bude činilo glasovati ćemo po našoj volji“. Dakle ako nam nisu priznali našu većinu tu prisutnu, već htjeli silom nam se nametnuti, mislim da je naše pravo bilo sili se nepokreti, jer slično program stranke niti se može nazvati disciplinom stranke, uime koje tobož hoće njeke novine, da se na me nabace blatom.

Sutradan po sata prije izbora gosp. Dr. Baturić u „Kursalon“ pozvao svoje birane birače, gdje smo i mi bili, te u kratko reče, „da je on bio kandidat u ovom izbornom kotaru sa strane stranke prava, ali nakon što je saznao da priznajuće pravedne zahtjeve milnarana, da odstup od svoje kandidature i ustupa ju načelniku Maranguniću“. Nu kao osoba poštena kako bi se reklo pravi gentelman, nadodao je „da pošto smo u manjini te danas stupamo na očiju poraz, nebi želio drugoga izlagati te slobodno ako je za propasti da njega iznesu“. Dakle ne da budem izabran, nego na očiju propast i da prihvatom ponudjeni velikodušnost Dra. Baturića, ja sam se primio kandidatu jedino u znak prosvjeda, najprije proti namećanju manjine, a onda proti desorganizaciji stranke i proti zlorabljenju stranke u osobne

svrhe i korist tako da se pod zaštitom programa stranke i tobože discipline izvadaju ne-zakonitosti po volji pojedinih. S druge strane, budući još nenajavio moj izstup iz stranke bila je to njeka vrst kompromisa između nas milnarana i pravaš.

Ovo je sama i jedina istina, ostalo nije drugo već ili izmišljotina jednih ili zloba drugih, kako sam već rekao.

Niko Marangunić.

Makarska, 3. studenoga. Zna se, da je Makarska bila uviek pozorištem bezakonja, radi čega su bile uviek na dnevnom redu oštire borbe, ali ovakova nije se još doživjelo. Upravo je da se pošteni čovjeku grusti, kad vidi, što se je sve pri izborima odigralo pod Biokovom. Svaka sila za vremena!

Izborne vesti.

U izbornom kotaru grada Slijeti, u drugom glasovanju, izabran je su 378 glasova, Dr. Vicko Mihaljević, načelnik slijepčki, kandidat hrvatske stranke. Hrvatska pučka demokratska stranka i talijanska stranka ustegele su se od glasovanja.

Na 31. pr. mj. bili su izabrani zastupnicima 4 kandidata talijanske stranke; Dr. Rubo Gligljanovich odvjetnik u Zadru, Dr. Božo Krekic? finansijskog odvjetništva u Zadru, Dr. Stjepan Smernichin odvjetnik u Korčuli i Dr. Luigi Pini odvjetnik u Šibeniku. Izabrani su jednoglasno su 194 glasa.

Dubrovnik: Izabrani su jednoglasno sa 62 glasa: kandidat srpske stranke Dr. Stjepo Knežević odvjetnik i kandidat samostalne organizacije hrvatske stranke Ivo Lupis, trgovac iz Korčule.

U Kotoru: Izabran je jednoglasno su 96 glasova kandidat narodne hrvatske stranke Tomo Brajković umirovljeni gimnazijalni upravitelj.

U Splitu: Pri prvom izboru u razredu vele-poreznika dobili su V. Mišić i Dr. J. Tommaseo, kandidati Hrv. stranke, 155 glasova. To je nadpolovična većina i oni su bili izabrani. Za tim su dobili: kandidat Hrvatske stranke Dr. Jerko Machiedo 114 glasova, kandidat stranke prava Dr. Marinović 41, kandidati talijanske stranke 27. Pošto nije nitko dobio nadpolovičnu većinu, bio je nuždan drugi izbor trećeg zastupnika.

U suboto po polnoči svršio je užit izbor. Dr. Machiedo bio je izabran sa 114 glasova proti talijanskom kandidatu Dru. Pezzoliu, koji je dobio 70 glasova. Pravaši i demokrati se povukoše.

Političke vesti.

Proces radi dogadjaja u Ljubljani. Pred ljubljanskim zemaljskim sudom obdržavati će se dođe sedmice glavna razprava protiv onih 14 osoba, koje su obtužene radi zlobne odštete tudiđeg vlastištva prigodom zadnjih protunjemaljčkih izgreda. Prvi dan ovog procesa, koji će trajati tri četiri dana, određen je za 5. studenog. Državni je odvjetnik predložio sastušaj ne manje od 104 svjedoka. Obtuženi su: Josip Bažel, sluga, Stanko Rekar, trg. pomoćnik, Andrija Koren, trg. pomoćnik, Milan Makar, krojački pomoćnik, Ivan Kimev, poslužnik, Jakov Turzan, poslužnik,

pjesma bila je pravo čedo njegova duha, i svakom je čedu on ljubomorno nastojao da pruži najlepšu ruho svoje mašte, svog ukusa, svoje ne-nadikrjive umjetničke snage.

Njegovi stihovi nemaju gotovo ništa zajedničkoga sa stihovima drugih pjesnika; osobito oni, što potječu iz dobe njegove pravog pjesničkog carevanja. U našem pjesništvu on stoji kao osobit lik, kao osebujni stvaratelj; on svoje misli i svoja čuvtva odkriva kako misli, da je u najljepšem skladu s njegovim nutarnjim svjetom, koji se razlikuje od nutarnjeg sveta drugih književnih radnika po pojedinostima i ukupnosti njegovih doživljaja, njegova načina života, njegova gledanja u svet i u sve njegove pojave.

Za to se je on izdrgao nad druge, za to se je svaka njegova pjesma čitala s pretećom pripravnosću i sigurnošću, da je već nešto lijevo i značajno, jer nosi njegov podpis. A i bez toga podpisna spoznava se svaka kreacija njegove bogoduhne vile. Spoznava se je, jer onakove pjesme nitko drugi nije bio قادر da složi. Eto najbolje dokaza njegove neosporne pjesničke individualnosti. Bila ih je, koji su po-kušali, da ga podražaju, da pjevaju u njegovu načinu, ali su ti pred očima javnosti i kritike odmah prošli kao smješni oponašatelji, koji ne poznaju visinu, do koje hoće da leti, visinu, koja prieti vrtoglavicom, padom u nizine, — jednostavno blamažom.

Kušalo se Kranjčeviću prevoditi. Svaki prevod njegove pjesme izgubio je sav čar, svu jakost originala, jer se Kranjčević nije dao ni prevoditi. Tolika je njega snaga individualnosti.

Pitati će ikogod, odakle ta snaga? U koliko

Anton Hojnik i Srećko Potnik, radnici, Franjo Stant, agent, Stjepan Kamenšek, solicitator, Ernest Vundišer, trg. pomoćnik, Ignac Mivojle, kovački naučnik, Franjo Parkli, služba.

Formula glede rješenja pitanja aneksije. „Hrvatska korespondencija“javlja: „Pitanje aneksije Bosne i Hercegovine nalazio se na tapetu bečkih zanimljivih krugova ne od jučer ili prekjucer, ili otrog dva do pet mjeseca. Ovina se pitanjem bave odlučujući faktori monarhije bit će tomu sada već četiri godine, a ne kako se tvrdi od onoga dana, od kada je u Turskoj bio uveden ustav. Rješenju ovoga pitanja je stato mnogo zaprička na putu. Glavne su dve zapriče bile: austro-ugarska nagodba od god. 1867. i hrvatsko-ugarska konvencija od god. 1868. Sa više strana bilo je predloženo raznih formula, na temelju kojih bi se dalo provesti aneksiju ondašnjih okupiranih zemalja. Ali sve su formule bile više ili manje klimave. U svakoj se je načala jedna rječ ili jedan cieli stavak, koji je stajao u opreci raznih paragrafa u navedenim nagodbama od god. 1867. i 1868. Trebalo je naći jednu formulu, koja je kadra da uz postojeće nagodbene zakone, uzmoguće provedenje aneksije.“

Ruski glas o Bosni. Moskovsko „Russko Slovo“ donosi da svog bečkog dopisnika N. Karajeva dopis o tridesetgodisnjoj djelatnošnjoj Austrije u Bosni i Hercegovini, iz kojega vadimo neke stavke, koje će našu publiku zanimati. Toki isti piše: „Prije 30 godina živili su Hrvati i Srbi, koji sačinjavaju 60% pučanstva (Pisac očito ne računa amo muslimane. Op. ured.) i spadaju u najkulturnijem dielu pučanstva, kao braća. Oni su se smatrali djecom obće materje Slavije, njih veže zajednički jezik, zajedničke narodne osebujnosti i zajednička povijest. Oni su se razlikovali samo po vjeri: Srbi su pravoslavni, Hrvati katolici, a razlika je u jeziku jedino dialektičke naravi. Austrija je ovđe upotrijebila svoj stari, prokušani princip „divide et impera“. Kalaj, sa-movlastni despota, koji je toliko zla Bosni nanošio, zaveo je Hrvate i Srbe, posjao je medju njima mržnju i zlobu. On je povukao na svoju stranu Srbe, ostavivši im privilegiju u školi, crkvi i upravi, a u isto vrijeme je proganjao Hrvate. Medju Hrvatima i Srbinima nastade ljudi mržnja, porodi se borba na svim linijama. Kasnije je Burian promienio takтиku. Pod njim uživali su protekciju vlade Hrvati, a Srbi se osjećaju ugnjetavanima i mržnja se još većina razpirila. Tako je Austria posjala mržnju, svadnju i intrigu, te demoralizovala pučanstvo“. Nadalje govori pisac o gospodar-stvenom pitanju, te iztiče, kako je Austria izrabila seljačko pučanstvo.

Srbija će dobiti svoje sekvestrirane topove. „Zeit“ javlja, da je francuzski poslanik zamolio ministarstvo vanjskih posala, neka bi vratio na razpolaganje francuzkoj tvornici Schneider onih 96 topova, koji su bili poslani za Srbiju i koje je tečajem njihova prevažanja zaplenila austro-ugarska monarhija. Govori se, da će se željiti francuzkog poslanika udovoljiti. Tvrđka će Schneider dana poslati Srbiji naru-čene topove drugim putem.

Srbski zahtjevi. Carigradski „Moniteur Oriental“ javlja, da Srbija traži kao odstrel teritorijal dio Bosne za sebe, a Hercegovine za Crnu Goru, zaokruženje granica i podporu Tur-ske za ove zahtjeve. Ne bi li se ovi zahtjevi iz-punili, tražit će Srbija za Bosnu autonomiju, a a ako bi se i ova uzkratila, uznemirivat će se Bosna ustašama!

Rumunjska protiv aneksije. Dne 1. studenoga sazvan je u Bukareštu veliki pro-svjedi meeting protiv aneksije Bosne i Hercegovine. Djaci, koji su predviđajuči toga meetinga, pozvane brzojavno i svoje srbske te crnogorske kolege. Nu oblasti su te brzojavke inhibirale.

Veliki vezir o položaju. Veliki vezir primio je posebnog dopisnika „Lokalanzeiger“ jednosatnu audienciju. Veliki vezir izjavio je, da se na konferenci mogu samo razpravljati bugarske stvari, nu nikako aneksija Bosne i Hercegovine, jer Austro-Ugarska i Njemačka ne bi na konferenci došle. — Kretko pitanje kasnije će se urediti između kabinet-a. Konfere-nca je potreblja, jer se državopravni akt si-gnatarnih vlasti mora svakako ustanoviti. Bojje bi svakako bilo — reče Čamil-paša — da dodje do sporazuma bez konference. Odno-šaju se Ferdinand i ksvome ministarstvu ovise uredjenje sa Bugarskom, a isto je tako nužno, da Bugarska primi otomanski dug u iznosu od pet miljuna funti. Kralj Ferdinand želi miran sporazum. Zastupnik Srbije bijaše kod mene — ja sam mu preporučio mir. Držim mir sigurnim. Isto se nadam, da će dobro ići i sa Crnom Gorom. Držim izključenim, da će Srbija provlathi u novopazarški Sandžak.

Magjari popuštaju. Pred nekoliko dana je „Pester Lloyd“ pisao i dokazivao, da po hi-storičkom pravu pripada Bosna Ugarskoj, samo Ugarskoj i nikomu drugom. Ali od kada su se stali javljati Hrvati i najodlučnije izticati, da je hrvatski, da je hrvatski kralj svoju suverenost na dielove svoje hrvatske kraljevine protegao, od onda eto postao i Magjari nešto popu-stljivi. Čitamo u „Pester Lloyd“ od 25 ovoga kako ne govoriti više o pravu Ugarske na Bosnu i Hercegovinu, već o pravu „zemalja Stjepanove krune“ na Bosnu! . . . Za tim priznaje da su posavski predjeli današnje Bosne spadali „Sla-voniji“, pa više puta imali i posebne „bane“. „Zapadni strane“ i „doljni kraji“, da su bile „župe“ zemalje pripadajućih kruni sv. Stjepana. Malo dalje dolazi i na onaj veliki komad Bosne između Vrbasa i Une ili bolje reku Glinicu, pa naglašuje, da je: „Turska Hrvatska“. Težko je dakle „P. L.“ priznati hrvatstvo anektovanih zemalja. Ali budimo za sada zadovoljni i ovim, jer u desetak dana, to je već — veliki umzak. Možda ćemo za drugih desetak dana doživjeti, da će Magjari biti i još jeftiniji pa napokon priznati pravo ime onim „zemalja Stjepanove krune“ iz čijih krajeva i župa je sastavljena današnja Bosna.

Što stoji Bosna Austro-Ugarska? Izdatci Austro-Ugarske za Bosnu i Hercegovinu kroz 30 godina uprave iznose od prilike: 400 miljuna kruna za mobilizaciju i obiskrbo vojske, 40 milijuna kruna za poštu, ratnog materijala 1000 milijuna kruna za uzdržavanje posade kroz 30 godina, 60 milijuna kruna za ceste, 90 milijuna kruna za željeznice i 200 milijuna kruna za razne

treba iztaknuti još jedno o Kranjčeviću kao pjesniku. On je pjesništa shvaćao tako visoko, tako u velike cijenio, da je nije nikako mogao pustiti u svjet, ako nije i svojom spoljašnjosti odgovarala sadržini. Jezik, diktacija njegovih pjesama nedostićna je. U velikom, nepreglednom majdanu narodnog jezičnog blagia on je tražio možda znojem i mukom napjedne dragulje, naj-plemenite kovine, da njima ukrasi svaku djelo svog genija. Jezik u njegovim pjesmama pretvara se u glazbu, u melodiju, gdje govori čuvtvo a gdje govori um, tu je jezik, tu forma kao salivena, kao izklesana od mramora, od granita, od alabasta, prama predmetu. Težko da se ito dovinju do tolike srodnosti u dotjeranoj obliku i sadržaju, pa za uspjeh te srodnosti biva, da Kranjčevićevu pjesmu kadak moraš i dvaput da pročitaš, da joj upiješ sav čar, svu krasotu, da joj prosudiš svu vrednost.

Ovo rekh o pjesniku Kranjčeviću u obće, u koliko se on kao pjesnička fiziognomija ukazuje poseban na našem Parnasu. O njegovim tvor-evinim napose pozabaviti će da drugom zgodom, i bit će mi osobito milo, ako i tim doprinесем nešto boljem upoznavanju ovog pjesnika, koji i u svakom drugom narodu sigurno bio zadobio mjesto među prvima.

Takvoga je eto pjesnika Hrvatska izgubila i za to je vrlo razumljiva tuga, koja je potresla crnog svakog Hrvata na glas o smrti Silvija Strahimira Kranjčevića. Kranjčevićevi se riedko radaju. On ostavlja za sobom prazninu, koja se težko osjeća, a još teže izpušta.

Dinko Sirović.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekomponuje mjenice, finansira trgovske poslove, obavlja inkaso, poštovnije i upravlja vrednjine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -
- Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, sreće, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod žđrbanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupo i bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragi kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

SVOJ K SVOME!

SVOJ K SVOME!

ŽUPNICI CRKOVINARSTVA BRATOVŠTINE

KOJI ŽELE

prave svieće
od pčelnog voska

NEKA NARUČE NA

„JEDINU HRVATSU TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA“

NA PARU

VLADIMIRA KULIĆA, Šibenik (Dal.).

Ponude i cienici šalju se badava i franko.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

1. Na ljudski život:

- osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
 - osiguranje miraza;
 - osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledne.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv šteta od požara:

- Osiguranja zadruge (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
- Osiguranja pokretinja (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
- Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410,816.28
Od toga jamčene zaklade: K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820,000.00
Izplaćene odštete: K 2,619,582.36

Za Dalmaciju pobliže obavjeti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“
u Splitu. Poslovnička u Splitu, ulica Do Sud br. 356. -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

• Banca Commerciale Triestina •

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz $2\frac{3}{4}\%$
" " 15 " $3\frac{1}{2}\%$
" " 30 " $4\frac{1}{4}\%$

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz $2\frac{1}{2}\%$
" 30 " $2\frac{1}{2}\%$
" 3 mjes. " $3\frac{1}{2}\%$

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatni ulazi u krijeost 15.0g Novembra i 10.0g Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škademcom od 1 mjeseca uz kamatnjak od $1\frac{1}{2}\%$.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještajnih računa, mjenica glasnih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korenista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štendnu uz dobit od $3\frac{1}{2}\%$.

Otvora tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesto inozemstva, odrezačka i izrijebanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenistima doznačnike na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Ołomuc, Pilzen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Tropau, Wärnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevno tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujme na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladista Kontirana (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveći garanciju proti kojoj mu dragi pogibiji provale i varstvo proti kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja isti.

Osiguraje vrednote proti gubitku i žđrbanju

Banca Commerciale Triestina.

PRVO SKLADIŠTE

OBUĆA ZA GOSPODJE, GOSPODU I DJECU

C. CHIABOV

Šibenik, Plokata na vrh glavne ulice, blizu kazališta.

Velika zaliha raznovrstne kože, kože za podplate, gotove gornje dijelove crevalja i ostale predmete zasjecajuće u postolarsku radnju. Postole za kupelji, kao što i masti svih boja za svjetljanje istih, koje se može naći samo novom dučanu.

Ciene vrlo umjerene, koje se ne boje utakmice.

OSVJEDOČITE SE

da najeffiniju robu možete dobiti samo kod tvrdke:

FRANTIŠEK MEJDR
UŠtin. 3rl. Hutydal 10
(Česka)
Tkanina na stroj i odpremu

BARHETI,
DAMSKI,
RADLI, KANAFASI,
KRETONI, ZEFIRI itd.

svo u najeffinijim cienama.
Vlasnika tvornica. Zahvaljuje svuda
Novo Platno
s narodnim bilješkom
komad 23 m. za K 16 — franko.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izrađuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrste tiskanica za občinske, župne i druge uredne, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihi sve vrste občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

Josip Lovrić pok. Nikole

KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIPEA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VINOGRADE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA — — — — —

VJEĆNI KROV „DINARKA“

PRVAK

Hrvati i Hrvatice! Pomozite hrvatsku Istru!